

СКЛАДНИКИ ПРОЕКТУВАННЯ ВИКЛАДАЧЕМ ВИЩОЇ ШКОЛИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Актуальним сьогодні є забезпечення якості проектування і впровадження викладачем вищої школи в навчальний процес інноваційних технологій навчання. Дослідження проблеми проектування новітніх технологій навчання як складової професійної діяльності педагога, проведемо спираючись на публікації, в яких започатковано розв'язання даної проблеми [1–17 та ін.], уточнимо сутність понять «проектування», «інноваційні технології навчання», «інтерактивні технології навчання» і сформулюємо вимоги до викладача вищої школи як проєктанта.

Поняття «*проектування*» у діяльності педагога проектуванням є цілеспрямована діяльність щодо створення проєкту (нової технології навчання), який орієнтований на масове використання [9, с. 20–23].

«*Інноваційні технології навчання*» часто розглядаються практиками як такі, що є новими для вітчизняної вищої школи. Але значення цього терміну дещо інше – нововведення (адже він походить від двох латинських слів: *in* – префікс, що означає заперечення та *novatio* – оновлення, зміна), що заперечує існуючі технології навчання. Це стосується й «інноваційних підходів», «інноваційного мислення», «інноваційного середовища» тощо [8, с. 105].

Поняття «*інтерактивні технології навчання*», яке також несправедливо практиками зводиться лише до комунікацій (від англійського слова *interactive* – взаємодія, спілкування). Ми погоджуємося із сучасними дослідниками Л. Лебедик [1, с. 282–294; 8, с. 105–106] і В. Стрельниковим [9, с. 20–23; 14, с. 297–300], які вважають, що «інтеракція» є діалогом, який важко алгоритмізувати (тобто, зробити власне технологією навчання) через спонтанність спілкування. Автори справедливо аргументують, що, оскільки є «активні технології навчання», які педагоги-практики продуктивно використовують, термін «інтерактивні технології навчання» слід виводити з двох латинських слів: *inter* – префікс, що означає перебування поміж, і *activus* – діяльний, енергійний. Отже, на думку авторів, «інтерактивна технологія навчання» є такою, у якій активність суб'єкта навчання викликана зовнішніми чинниками (організацією навчального процесу). До інтерактивних технологій навчання, окрім комунікативних, відносяться також інформаційні та модульні [9, с. 20–23; 14, с. 297–300].

Щодо вимог до викладача вищої школи як проєктанта технології навчання, насамперед проектування потребує синтезу різноманітних *знань*: філософських, педагогічних, психологічних, історичних, соціологічних, інформаційних, екологічних, медичних, технічних, правових тощо. Викладач має колосальну відповідальність як за технологічні аспекти освітнього процесу, так і за психічний стан і життя тих, хто бере участь у реалізації цього проєкту. Л. Лебедик вважає, що, якщо для технічного проєкту можна описати й урахувати всі елементи, умови і конструктивні вузли, які забезпечать втілення проєкту, то для проєкту технології навчання зробити це дуже важко через індивідуальні особливості суб'єктів і багатофакторність педагогічних явищ; тому проєкти технологій навчання мають бути більш гнучкими за технічні і мати для корекції окремих вузлів певний резерв [8, с. 105].

Отже, ми розділяємо думку Л. Лебедик, що проєкт викладача вищої школи його технології навчання: може бути вироблений лише на підґрунті критичного аналізу досвіду раніше виконаної діяльності і її продуктів; має спиратися на експериментально вивірену уяву; уміщувати довершене дослідження реконструйованого об'єкта у тому вигляді, в якому він існує насправді; бути зорієнтованим на впровадження [8, с. 105].

Щодо проектувальних *умінь* викладача вищої школи, то ними є: формулювати кінцеві й поточні дидактичні цілі і завдання, знаходити раціональні способи їх вирішення й досягнення; визначати для проектування навчального процесу вихідні дані; здійснювати перспективне планування, правильно ставити тактичні, стратегічні, оперативні завдання і вибирати методи і способи їх вирішення; виділяти інформаційно-сміслові елементи навчального матеріалу і дидактичні одиниці, визначати їх послідовність вивчення й ієрархію; передбачати протягом усього планованого періоду навчання можливі результати вирішення педагогічних завдань; ставити перед студентами індивідуальні й загальні для групи цілі аудиторної, самостійної й позааудиторної роботи; знаходити основні опорні міжпредметні зв'язки; встановлювати оптимальний обсяг навчального матеріалу; моделювати зміст навчального матеріалу, методи і форми викладання курсів, ураховуючи їх роль і місце у програмі підготовки студентів [8, с. 106].

Також авторкою виділяються *інструментальні компетенції*, якими повинен володіти викладач вищої школи: вміти працювати з інформацією в глобальній комп'ютерній мережі; вміти працювати з розподіленими базами знань, традиційними носіями інформації; вільно володіти навичками публічної та наукової мови, літературною та діловою усною і письмовою мовою; володіти іноземними мовами на рівні побутового спілкування; вміти редагувати і створювати тексти професійного призначення, аналізувати логіку висловлювань і міркувань; вміти використовувати для реалізації внутрішніх резервів партнерів у спілкуванні можливості комунікативних зв'язків; бути здатним використовувати сучасні технічні засоби для вирішення комунікативних завдань; бути здатним і готовим оцінювати результати досліджень, проводити наукові експерименти; бути здатним синтезувати, аналізувати та критично резюмувати інформацію; бути здатним до професійної експлуатації у процесі педагогічної діяльності сучасного обладнання та приладів; бути здатним представляти, оформляти й доповідати про результати виконаної дослідницької роботи, в тім числі використовуючи навички роботи з комп'ютерною технікою тощо [8, с. 106].

Головним знярядям проектування у проектній діяльності педагога, на думку Л. Лебедик, є проекти і схеми «новітніх технологій навчання», які, у свою чергу, є інтегральним інтелектуальним засобом, що опосередковує розгортання процесу трансформації минулого в майбутнє, теоретичного в практичне, природного в штучне, потенційного в актуальне [8, с. 106].

Проектуючи і впроваджуючи в навчальний процес інноваційні технології навчання, викладач вищої школи має розуміти, що будь-який проект технології навчання реалізується лише частково практично завжди. Це обумовлено тим, що явища, процеси, технології, спроектовані педагогом, через суттєвий вплив випадкових чинників можуть вийти з-під контролю. Під час реалізації проекту технології навчання, наприклад, можуть відбутися важливі події в житті суб'єктів навчання, які змінять їхню поведінку і вплинуть на результативність навчання. Хоча точно спроектувати складні педагогічні об'єкти майже неможливо (наприклад, міжособистісні взаємини, психічний розвиток майбутнього фахівця, процеси професійного й культурного становлення, виховання, соціалізації, тощо), але це не означає, що викладачеві вищої школи треба відмовитися від цього.

Список використаної літератури

1. Лебедик Л.В., Вароді Я.І. Інноваційні технології підготовки викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури. *Україна. Цивілізація. Том 5. Утвердження українського цивілізаційного простору : духовно-історичні передумови, сучасні тенденції та перспективи розвитку* / Карпатський університет імені Августина Волошина; Українська богословська академія ; редкол. : Бедь В.В. (гол. ред.), Гайданка Є.І. (відп. секр.), Урста С.В. та ін. Ужгород : Видавничий відділ КаУ, 2016. С. 282–294.

2. Лебедик Л.В. Використання інформаційних технологій для забезпечення якості системи підготовки викладача вищої школи в умовах магістратури. *Інформаційні технології – 2017* : зб. тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, 18 трав. 2017 р., м. Київ / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; відповід. за вип.: М.М. Астаф'єва та ін. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. С. 132–134.
3. Лебедик Л.В. Компоненти структури педагогічної компетентності магістра економіки. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2009. Вип. 46. С. 77–82.
4. Лебедик Л.В. Критерії і рівні сформованості педагогічної компетентності магістрів економіки. *Постметодика*. 2009. №7 (91). С. 49–54.
5. Лебедик Л.В. Моніторинг якості педагогічного професіоналізму магістрів економіки. *Вища освіта України. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. Додаток 2 до №3, том III (28). 2011. С. 129–135.
6. Лебедик Л.В. Моніторинг якості системи підготовки викладача вищої школи. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. К. : Гнозис, 2015. Додаток 1 до вип. 36, Том II (62). С. 465–473.
7. Лебедик Л.В. Моніторинг якості системи підготовки та підвищення кваліфікації викладачів вищої школи. *Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти* : збірник матеріалів II регіональної науково-практ. конф. (м. Тернопіль, Україна, 20 листопада 2018 року). / укладачі: Брик Р.С., Дідух Т.Г. Тернопіль, 2019. – С. 35–42.
8. Лебедик Л.В. Особливості проектування інноваційних технологій навчання. *Didascal : часопис* / А. Бойко (гол. ред.). Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. Вип. 14. С. 104–107.
9. Стрельніков В.Ю. До проблеми складання тезаурусу інноваційних технологій навчання. *Вісник Київського національного ун-ту технологій та дизайну*. 2008. Том 1. С. 20–23.
10. Стрельніков В.Ю. Інноваційні технології навчання у контексті реалізації концепції «Нова українська школа». *Інноваційний розвиток вищої освіти : глобальний, європейський та національний виміри змін* : матеріали V Міжнар. науково-практ. конф. (16–17 квітня 2019 року, м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. Том 1. С. 26–29.
11. Стрельніков В.Ю. Критерії якості підготовки бакалаврів економіки. *Економіка, бізнес-адміністрування, право*. 2018. Вип. № 4(4). С. 301–308.
12. Стрельніков В.Ю. Критерії якості підготовки фахівців у закладах освіти. *Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти* : збірник матеріалів II регіональної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 20 листопада 2018 року). / укладачі : Брик Р.С., Дідух Т.Г. Тернопіль, 2019. С. 73–79.
13. Стрельніков В.Ю. Менеджмент якості підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи». *Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14–15 травня 2015 р.). Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 194–197.
14. Стрельніков В.Ю. Основні категорії і поняття інноваційних технологій навчання. *Сучасна середня освіта : інновації, методологія, теорія, практика* : тези доповідей на міжрегіональній науково-практичній конференції, 7 жовтня 2014 р. / За заг. ред. І.М. Бобер. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2014. С. 297–300.
15. Стрельніков В.Ю. Показники якості дидактичної системи згідно з вимогами ISO 9001. *Матеріали XXXII міжнар. наук.-метод. конф. «Якість вищої освіти : інтерактивні методи спільної навчальної діяльності викладачів і студентів»*, 29–30 березня 2007 року. Полтава : ПУСКУ, 2007. С. 154–155.
16. Стрельніков В.Ю. Проектувальна майстерність як складник професійної культури педагога. *Актуальні проблеми технологічної, професійної освіти, культурології та дизайну* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з нагоди 40-річчя факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (9–10 жовтня 2018 року) / за ред. В.П. Титаренко, А.Ю. Цини. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2018. С. 43–50.
17. Стрельніков В.Ю. Система якості підготовки бакалаврів економіки за міжнародними стандартами ISO 9001:2008. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*.

Валентина Гладкова

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ПРО ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТА

Для забезпечення якості формування знань викладача вищої школи про фізичне здоров'я студента важливим є підвищення рівня фізичної підготовленості, формування і поліпшення основних життєво важливих рухових навичок, умінь та пов'язаних з ними знань; підготовка до повноцінного життя в техногенних, природних та соціальних умовах; до безпечної трудової діяльності та надання першої допомоги.

Зважаючи на важливість забезпечення якості знань про фізичне здоров'я в системі фізичного виховання майбутнього викладача закладу вищої освіти, слід звернути увагу на вирішення пізнавальних та виховних завдань, а саме: виховання дбайливого ставлення до свого здоров'я; розширення кругозору; виховання інтересу та звички до занять фізичними вправами; усвідомлення необхідності розвивати свої фізичні здібності; формування стійких мотиваційних установок на здоровий спосіб життя; виховання морально-вольових і психологічних якостей особистості. Зважаючи на це, фізичне виховання майбутнього викладача є актуальною проблемою у діяльності закладу вищої освіти.

Аналіз останніх публікацій з філософії, фізіології, педагогіки, психології, засвідчив посилену увагу науковців до розгляду теоретичних і практичних засад забезпечення якості освіти [1–11; 13; 15–19; 21–22 та ін.], формування знань з фізичної культури, мотивів і потреби до занять з фізичної культури, виховувати бажання систематично займатися фізичною культурою та отримувати задоволення від цього [12; 14; 20; 23 та ін.].

Найбільш важливим компонентом змісту фізичної культури є відповідний рівень знань із цієї галузі. Знання визначають як обсяг отриманої інформації – сприйнятої, усвідомленої та закріпленої в пам'яті людини. Знання освоюються у процесі діяльності та фіксуються у вигляді фактів, уявлень, понять і закономірностей. Знання спільно з навичками і вміннями забезпечують правильне відображення понять, уявлень і мислення, законів природи і суспільства, взаємин і взаємодії людей, місце людини в суспільстві та її поведінки. Набуття знань сприяє розвитку самосвідомості людини. Вони допомагають визначити свою позицію стосовно дійсності.

Якісні знання є набуттям досвіду, одержаного в процесі діяльності, перевіреном практикою результатом пізнання дійсності. Рівень знань визначається загальним обсягом інформації, яка отримана і узагальнена в результаті вивчення й аналізу об'єкта.

До теоретико-методичних знань для студентів педагогічних спеціальностей входять: фізична культура в Україні, планування та методика розвитку основних фізичних якостей, ознаки перевтоми, фізичні вправи як ефективний засіб підвищення працездатності, організація і проведення позанавчальних занять зі студентами, дотримання рухового режиму та правил безпеки і гігієни під час занять фізичними вправами, правила та методика самостійних занять фізичними вправами, надання першої медичної допомоги в разі травмування, основні поняття і принципи системи фізичного виховання в закладах освіти, основи техніки, тактики та правил вивчених видів спорту, інструкторська і суддівська практика.

Теоретико-методичні знання студентів педагогічних спеціальностей включають такі питання: фізичні вправи для підготовки до праці, служби в армії, набуття професії, гармонійного розвитку майбутньої матері, самоконтроль за впливом фізичних навантажень, перша допомога у разі спортивного травмування, фізична культура в сім'ї,